

טנר' גפן אליאב

2235101

בן חמר ובנימין

מלד ב - 11.11.1955

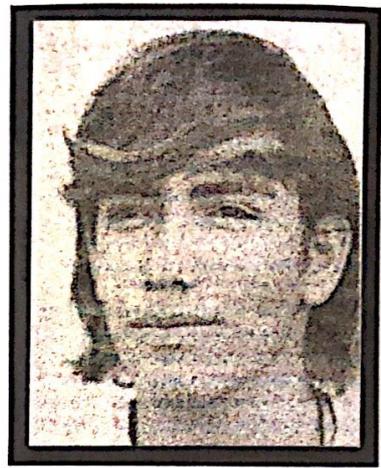
התגייס לצה"ל ב - נובמבר 1974

שרת בפלס"ר 95

נפל ב - 20.8.1975

בהתקלות עם מחבלים.

גפן, אליאב (אליק)

בן בנימין ותמר. נולד ביזם כ"ו בחשון תשט"ז (11.11.1935) בקיבוץ כברי שבגליל המערבי. בקיבוץ זה, שנחלקה רק שש שנים לפני הקמתו, עשה אליק את כל מעות חייו וחיבתו בו אהב ושמעו היסודית והחינוכית. כאן גם נתגבשה אישיותו המיוחדת במינה, שהתשיגה את כל מי שנהגה לרדת במחיצתו - צעירים ומבוגרים כאחד.

מעידה מוחתו של אליק על השנים שגסטמנה באופיו:

"ילד - יגבר. תלמיד מצטיין ואהודאי - ופראאישי. נסאק בפתחיה מפתחיה אהבה בכל השיעורים - ובחש-לכ-מודה בהתעניינותו הכותרתה אל כל אנעשה אותה שעה בכיתה... משא על כפיים את אמא ואת החולה אחותו - באהבה, בגל פרטי תשומת-הלב. באחריות משפחתית שאין דומה לה - ומסתבך במעשי-משוכה חסרי-אחריות בלתי-צבויים ביותר, מעורב כל-כולו בחברה, משמש משועת לכל אחד ממי ביתו - ושומר לצצמו מדחק סמרי, פצה שהוא שלו בלבד, כל-כולו שעה - והנה שקט, שקול, הנצ, מנחם - הנער מהשורה. אמתן הנצחיקן עד דמעות - ומגדל שירות רציפות הנקשרת... כל הנצחיים בכפיפה אחת, בשלמות מפתיעה - אליאב."

ידידה בנות - אמא של חברתו - מתפעלת מידה-התבונה השנית בגודשות אותו: התוש האסתטי הנקי והמרוקן, האנצליציה הנדה, הזקן הנפלא, כושר-המנהיגות השקט והבוטח והרצון החזק ללמוד ולרצח וללכת בכל שכל צד הסוף - לראות לאן הוא מוביל: לגשות כל דבר, לטעם, לא להיות במסגרת מצומצמת ושלוה אחת, לחבוק את כל הצולם ולא להירחץ מבישלות קטנים או גדולים. "אליק שימש כמדחם חטיבת בני שכבת-המצויים במשקו. בשל חלקו בכל פעילות - פיסיית ורוחנית כאחת. היתה לו התושה מיוחדת לטבע ולחוק. בעבודת-גמר בבית-הספר התיכון בחר בנושא: 'ניסיונות בהאבקת פרזים ותפתחת פירות והשכתתם - באותה' חמצית של עבודה זו הודפסה לאחר מותו ב'השדה'. והמימצאים מיושמים הלכה למעשה בידי המגדלים. את הפחתם-הבגרות רכש בבחינת אנסטטוזית. התביבו של אליק היו טיולים, בהם דיצל עם מקיאיותו הרבה בדיעת הארץ, וכן צלילה תחיימית וגם מוסיקה - פופ וקלאסיק כאחת. לפני התגייסותו לצה"ל החלים אליק להקדיש שנה אחת לתושה - להדרכת מחנות צוללים בבאר-שבע. הוא התחבב על חניכיו בגישתו הספונטנית והבלתי-שגרתית.

אליק גויס לצה"ל בנובמבר 1974 והוצב לשרת כסיירת בפזי שביקש. בשירות הצבאי גילה סבילות, כושר-משהיגות ונבונות לסייע לתודתו בבצעת תרגילי האימונים המפורכים, על-אף פגיעה בברכו.

לא חלפו אלא תשעה חודשים ובייתחנ, שהיתה מופקדת על שמתה-הגבול הצפוני, הוצמדה במכתך-אש קשה. בהידוע דבר הדיחת מחבלים לאחד והתושה הדיחה לחנייתה. המחבלים התחבאו בשטח בעל צמחייה סבוכה, מוחזים לקיבוץ, ורק כמאה מטר חשופים הפרידו בינם לבין הגור. אליק ותכודו התפוסו בשדה-צדי לסדוק את השטח. מכת-האש הראשונה של המחבלים היתה מכוונת עולה אל אליק. החיילים השיבו אש והחוליה, שמנתה שלושה מחבלים, הושמדה כולה. אבל אליק לא היה עוד בין החיים - הוא נפל באותו קרב ביום י"ג באלול תשל"ה, (20.8.1975). הובא למנחת-צולמים באדמת כברי, שגדל בה והשקיק עליה מרחוק וקצות-שפוחות לפני מותו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

קיבוץ כברי הוציא לאור ספר-זיכרון בשם 'אליק', להנצחת גבנו.

המאבק במחבלים בגבול הצפון

רקע

חסימת "גבול הצפון" (1975-1976)
בעקבות הפעילות הנמרצת של ארגוני החבלה בשנים 1974-1975, נערכו כוחות פיקוד צפון ובכללם לוחמי גולני למבצע צבאי והנדסי לחסימת גבול הצפון בשנים 1975-1976. כמרכן היתה היערכות של זרועות הבטחון ובכללם יחידות חי"ד מעולות כמו סיירת גולני, למניעת פיגועי מיקוח ופיגועי רטבה.
בתקופת פיקודו של אל"ם חיים בן-מיני (1975-1976) ביצעו יחידות שונות של החטיבה פשיטות על הכפרים הלבנוניים: טיבה, שובא, מג'דלזון, עיתה-אישעב; ברזומית בוצעו עשרות הדידות, מארסום, סיורים אלגמים ופעולות-מנע שונות, שצמצמו עד למינימום את מספר חוליות המחבלים, שהצליחו לחדור מדרום לבנון דרך "גד המערכת" של גבול הצפון. בגלל הצלחת צה"ל במבצע חסימת גבול הצפון עשו המחבלים מאמץ גדול לחדור מן הים ולפגוע בריכוזי אוכלוסייה במישור החוף, ואף זכו למספר הצלחות בגזרה זו: הרצח בנהריה (25.6.1974), הטבח במלון סבוי (5.3.1975), הפיגוע בבביש-החוף (11.3.1978 - "אוטובוס הדמים"). בהדגנה נחסמה גם גזרת-החוף לחדירות מחבלים על-ידי מערך בלימה משותף של חיל-הים וכוחות אחרים ובכללם גם לוחמי חטיבת גולני.

סיפור הקרב

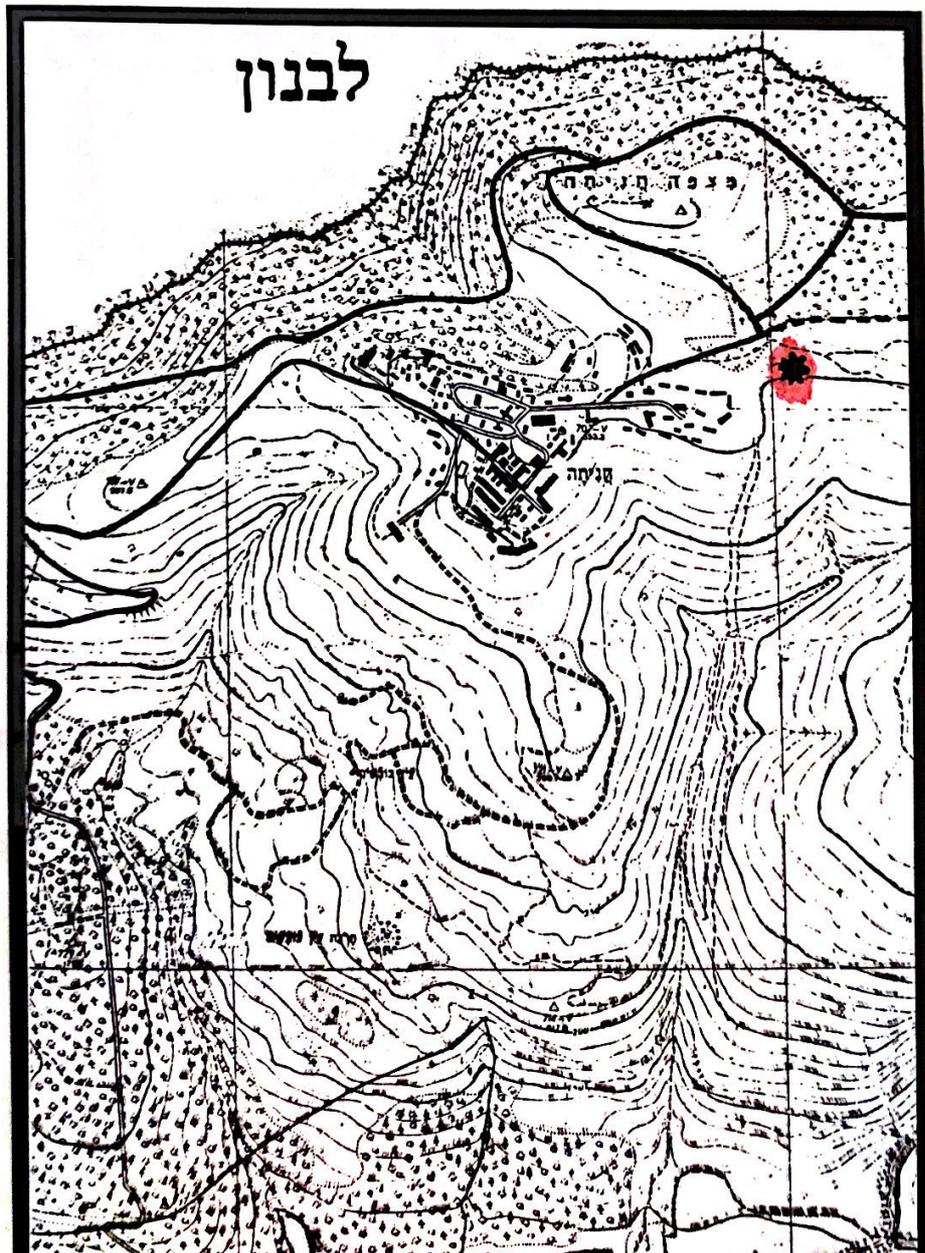
חרעה על מציאות מחבלים בשטח מובלגו כבר בשעות הבוקר.
הזננו באותה עת בבטיס, בלימוד לקראת ניווט שאמור היה
להתבצע אותו לילה.

כשהדברים החלו להתברר כוודאיים, הוחשנו לאזור חנייה. מאוחר
יותר הגיע צוות נוסף.

כוחות רבים כבר היו בשטח.

מקום המחבלים אותר בשטח בעל צמחיה סבוכה, מזרחית לקיבוץ.
בין חשטח הסבוך לבין גדר הקיבוץ הפרידו כ-100 מ' חשופים. במקום
זו התפרשנו בשורה, כשאנו במגמת סריקה מזרחה. כרגע שנכנסנו לסכך,
נמתחה האש. מכת האש הראשונה של המחבלים הייתה מכוונת בולה אל
אליאב. כפי הנראה, הוא היה היחיד שזוהה על-ידם. אליאב נהרג
במקום.

קבוצת חיילים, שחיתה בסמוך, השיבה אש, ובחמשר הצטרף אליהם
שאר הכוח. התברר כי המחבלים היו שלושה. שלושתם נהרגו.

קטע מפי אסתר

חברת קיבוץ חניתה

בוקר, חלונותם נפתחים. דמות נראית מהלכך בשביל, ועוד אחת.
ועוד אחת. ילדים מוזמנים, בפז'מות, מפקקים במרפסת הבית.
החיים נמשכים.

אחמול ירו. ממש על מפתן הבית. ובעד, שצמח בגופים הללז,
שכל ימי ילדותו היה מסעודד כבוקרים בוהרים לשוך עולמו היפה של
אלוהים, נפל כשהוא מגזון על הילדים. על האנשים המהלכים עסוקים
בשבילי החצר, סזוגים חיי גזמיום גזיליים - סממלים בלחות.

אחד בעד - ולו אמת בזכיה ואב דומע. אלהים אדירים. היכן
היך שתחנה את הסייט הזה? מתי יבוא בוקר בן ארץ יורים יותר?
את חיינו, האדמה לרגלינו דהשמים מעלינו אנן חכים לנעדים
רכים, שכמעט-במעט עוד לא התחילו לחיות. שורות ארוכות של קברים
לאין ספור. ועתה - על מפתננו זכרה קבר חדש; בעדנו שלנו, ולו
אם בזביה ואב דומע.
עד מתי?

אסתר

(מתוך עלון חניתה)

רציתי לקטוף פרח קטן
אבל אמא אמרה לי:
אסור! זה מוק.
ובכל העולם יש חוקים וכללים
לא לקטוף פרחים מוגנים.
ואולי אני סתם ילדה קטנה
שלא יודעת
ולא מבינה
אבל...
אני חושבת שזו קצת מוזר
שפרחים אסור, וחילים מותר !!!

מכתבים מאליאב לקרוביו

לאמריגלי |

29.3.73

= = = לא טולפנתי בצחרים ועכשיו אני קצת מרוגז על עצמי, כי זה לא יפה, כי פשטנאים חולה צריך לעשות לו טוב ולכן הייתי צריך לטלפן אליך עוד כמה פעמים - אבל אחרי שגמרתי את האלגוריה קיבלתי דופה אויז מאחד החבר'ה וישבתי ויריתי למסרה שציירתי על הקיר של הביתה והיו לי מספר פגיעות טובות למדי ממרחק של 7 מסר בערך - = לא הייתי צריך לסמו, כי כל פגיעה השאירה חוץ של ל"מ בחוף חמיר. ואז התברר שכבר שלוש ורבע והמורה למתימטיקה בא לכיתה ואף אחד לא היה ער, אז רצתי והערתי את כולם ואמר כך בהפסקה רציתי לרוץ לטלפן אליך, אבל הג"ל אמר שההפסקה מהיגה קצרה. אחר כך ברבע לחמש רצתי לחדר האוכל, אבל שם הסתובבו המון חברים, כי בשעה הזו לוקחים לחם וחלב לחדר. אחר כך רצתי למוסד, לקחתי טרקטור וירדתי למטע להביא אבוקדו. הסתובבתי שם חצי שעה וראיתי רק שני אבוקדות. מצטער נורא נורא, אבל באמם שלא היה כלום. הכל פורח ויש ריח נהדר גם מהאבוקדו וגם מהפרדס ומעבוג להסתובב שם. אחר כך טסתי חזרה הביתה ורצתי אל סבא, אכלנו

ארוחת ארבע, ראינו קצת את פופי ואז רצתי לוועדת חברה שהיתה צריכה להיות בחדר של המדריך שלנו, אבל הוא לא היה שם. ואז חזרתי לכאן לחדר והריני כותב לאהובתי היקרה מכל, עד כמה אני אוהב אותה - - -

עוד מעט אלך לטלפן אליך ואחר כך ברבע לשמונה עוד ועדה, וזה הפעם להכנת מסיבת חסיום וברבע לתשע עוד ועדה, וזאת הועדה שתפקידה להכין את התערוכה שנעשה בטיוס השנה. אחרי זה יש ערב ספורט ואחר כך שוב אתקשר אליך כדי לומר לך לילה טוב אם הסלפון יהיה תקין.

קניתי את התקליט של סיימון וגרפונקל, ה-Greatest Hits ועכשיו הוא שר את For Emily ובסוף הוא שר I love you girl ואני שר אתו ביחד ונורא רוצה שאת תהיי כאן כדי שאוכל לשיד לך את זה. אבל את לא כאן, אז אני שר את זה לדפוס האלה שאני כותב, שאולי הצלילים והקול שלי ידבקו אליהם וכאשר תפתחי את המכתב תשמעי את הקול שלי שר I love you girl.

11.11.74

חלו שושי,

פיתח לך חיזול זרוק בצורה יוצאת מן הכלל, כמה שחייתי זרוק ומזזנת באזרחות, עכשיו זה חיבה יותר. עם מדי א' זה עוד סביל, אבל הבי' זה ממש קריקטורה. הכל גדול ונסחב ומזל שיש גומיות למכנסים, אחרת הייתי גם דורך עליהם. פיסים ענקיים שמתחילים בחגורה, נגמרים בברכים ולכל מה שרוצים להכניס בפנים תמיד יש מקום. אותו כנ"ל גם לגבי חכיסים בחולצה. בקיצור - ז ר ו ק ל א ל ה.

אז התחלה הייתה על הכיפאק - יומיים וחצי בבקו"ם עם מחלקה של קיבוצניקים בלי טרטורים וריצות, עם מ"כים מצוינים - בקיצור, שלוות העולם. קצת רעבנו שמה, כי כדי להיכנס לחדר האוכל צריך לעמוד במור חצי שעה וגם אז אתה מקבל מנה לציפור. אבל לא נורא - יש שק"ם.

משם הגענו הבח ואחרי שעתים הייתי כבר בבית...

נ.ב.

המציך היום - חשוב!!*

* (יום הולדתו של אליאב)

16.12.74

לחמד]

--- על אף הקדרות שבמדי הזית לא נפל מצב הרוח ולו לשניה אחת, וב-6.00 בערב יצאתי בתקווה קלושה להגיע בלי לאחר. אבל

הצלחתי והכל היה בסדר וכבר בלי שהספקתי להגיד ג'ק רובינזון ארוך הזקן השחור משחור הלילה האפל כל כך, הנה כבר עבר יום שני ונווארו עוד עד שבת רק שלישי רביעי וחמישי. זהו דבר עצום שהימים עוברים כאן כמו טילים לא נודעים - וכבר-כבר, בעוד פחות מחודש, נגמר כבר שלב א' של הטירונות - ה ו ר י י ! !

זהו, אנא'לה, תדעי לך שעל אף כל הצרות היה זה ששי-שבת נ פ ל א ונהדר ומתוק כמו מיליון דבש... ועוד שני דברים רציני לבקש ממך. האחד שלא תכעסי על נימי, אני נורא אוהב אותו; והשני שלא תחשבי שדע לי וקשה לי כי לא רע לי ולא קשה לי כי תמיד תמיד אתם מחכים לי.

אוהב אתכם

אליק

| תכתב אחרון, ללא תאריך = שאליואב לא הספיק לשלחו |
הלו אמא, עבירם ולוקי (אם חזק?)
כמעט כמו קרן אור במסלה היתה היום החבולה: אחרי שבוע וחצי
כלי לשמוע וכלי לראות, פוח סוף הגיעו גם מבחבובים וגם החבולה והיא
היתה טובה שבעתונים אחרי שהאספקה לחקום בו אנו נמצאים לא הגיעה =
ואנו, מן הסתם, לוקים במעט חוסר תזונה. עקב כך נגמרה העונה 21
שניות אחרי שנפתחה החבילה (לא לקחה ברצונות. משוה כזה היה, אבל
רעבים לא היינו!!!)

אז התרגלנו שכל שבוע אני בכיף, ופתאום השתנו מעט סדתי
העולם וחפפו להיות נורמלים - ואנחנו נעשים לא נורמלים
מהגעגועים.

האין זאת, כן? כן!!!
כיום ששני ושבת בילינו נהדר, על כך אספר כשנתראה, אולי
כיום ששני!

בפתיים חביטו בצילום שהראש החלק הפנימי של מעריב (החלק
הנקרא "מעריב היום") והבחנו.

אז להתראות לכם ותמסרו די"ש לכולם

שלכם
אליק

פגשתי אותו בלב המדבר.
יפה שקיעת-שמש ללב עצוב.
ציירתי לו עץ וכבשה על נייר,
והוא הבטיח לי שישוב.
הנסיך הקטן מפלוגה ב'
לא יראה עוד כבשה שאוכלת פרח.
כל שושניו הן קוצים כעת
וליבו הקטן יקפא כקרח.
ואם אי-פעם תגיעו לכאן
תדעו, שכאן הוא חרש צנח.
קול הנפילה מעולם לא נשמע
בגלל החול הרך.
והיה אם יופיע שם ילד קטן
שפניו שותקות ושיער לו זהוב,
תדעו שזה הוא - הושיטו לו יד
ולטפו את אבק-המדבר מעיניו.
חסד קטן עימי תעשו:
כתבו נא מהר לכל אמהותינו,
הנסיך הקטן הנה חזר אלינו.
הנסיך הקטן מפלוגה ב'
לא יראה עוד כבשה שאוכלת פרח:
כל שושניו מתייפחות כעת,
כי ליבו הקטן קפא כקרח.

שיחה עם בני "אלון" על אליאב

ו ר ד: אני זוכרת - כגו, פעם הוא והבקה רןזנכרג באן לורדה ואמרו לה: "אכלנו עכשיו רעל עכברים". זה היה בתקופה שפענו-חהוד כמה ילדים אכלו רעל עכברים וזה היה מין סיוט פזה - ורדה נבנסה להיסטריה, והוא לא עזב את הרעיון: "אכלנו רעל עכברים...".

ד ז ת ז: לא לחינם ורדה נבהלה, אפשר היה להאמין שהוא לעשה כל מיני דברים מוזרים.

ו ר ד: היה לנו מחבוא: דלת, עוז, אליאב = חנה'לה, גם אותך אני זוכרת - מאחורי המתפרה,

ת מ ר: מה היה לכם במחבוא?

ו ר ד: עוד לא היה לנו שום דבר. זה היה לאוצרות שיהיו לנו.

כשעבר לכיתה, כתבו עליו בשיד:

אליאבי, אליאב משוטט לו במרחב
ובכל מקום יצוץ, כיאה לבן קיבוץ.

ד ל ת י: אני זוכרת שגרנו בכיתה ב' - אליאב ומיכל זאנל. היה נורא קשה להירדם והיה לנו הסכם - אם אחת מאתנו לא נרדמת,

אליאב בסיירת - שיחה עם הצוות

א י ת ן : את אליאב הכרתי עוד מהחנועה. לפני הגיוס נודע לי, שגם הוא מתכוון ללכת לסיירת, מי שתכיר אותו לפני הצבא - הוא היה חולך פרוע, עם שערות עד חכתפנים; לגמר אחת מאשר אחרי שהוא הסתפר.

הגעתי לבנ"ח (בסיס טירונים), אני שם את הציוד שלו - רואה אחד מסופר: "עוד חמש שניות כולם עומדים מסודרים". ישר ידעתי שזה אליאב - לפי הקול, כי לפי הפרצוף לא הכרתי אותו.

אמרתי לו: "חכה רגע, תגיד שלום" - והוא: "עוד 5 שניות"...

הייתי המום, לא ידעתי מה הוא רוצה.

מתחלה היה לו כושר מנהיגות. תמיד, אם צריך היה חניך-תורן או משהו שיארגן, בלי שהיו מבקשים ממנו - היה מגיע לתפקיד הזה.

זכור לי מסע אחד - היה יום חורף, בדרך חזרה אני קפאתי והוא החליט שהוא סוחב אותי עד המחנה. היו עוד 5 ק"מ. התחלנו ללכת; הוא סחב אותי איזה 2 ק"מ, נפלנו לאיזה בור ונרדמנו ל-5 דקות בערך, עד שהגיע המ"מ. אליאב קם: "לא חרפתי, רק נחתי". מה שזכור לי שהוא ניסה להעיר אותי, הרביץ לי. אמרתי לו: "זה לא יעזור". התעקש להעיר אותי, סחב אותי עד המחנה. כשאני מסתכל על זה עכשיו - אני לא יודע, מה הניע אותו להתמיד.

לפני המבדקים לסיירת היו לאליאב שמועות מהחבר'ה בכבוד על המסלול שנעבור. יום אחד הוא בא עם מפה של 100,000 ואומר: "אנחנו נלמד את הציר, שלא יהיה לנו קשה".

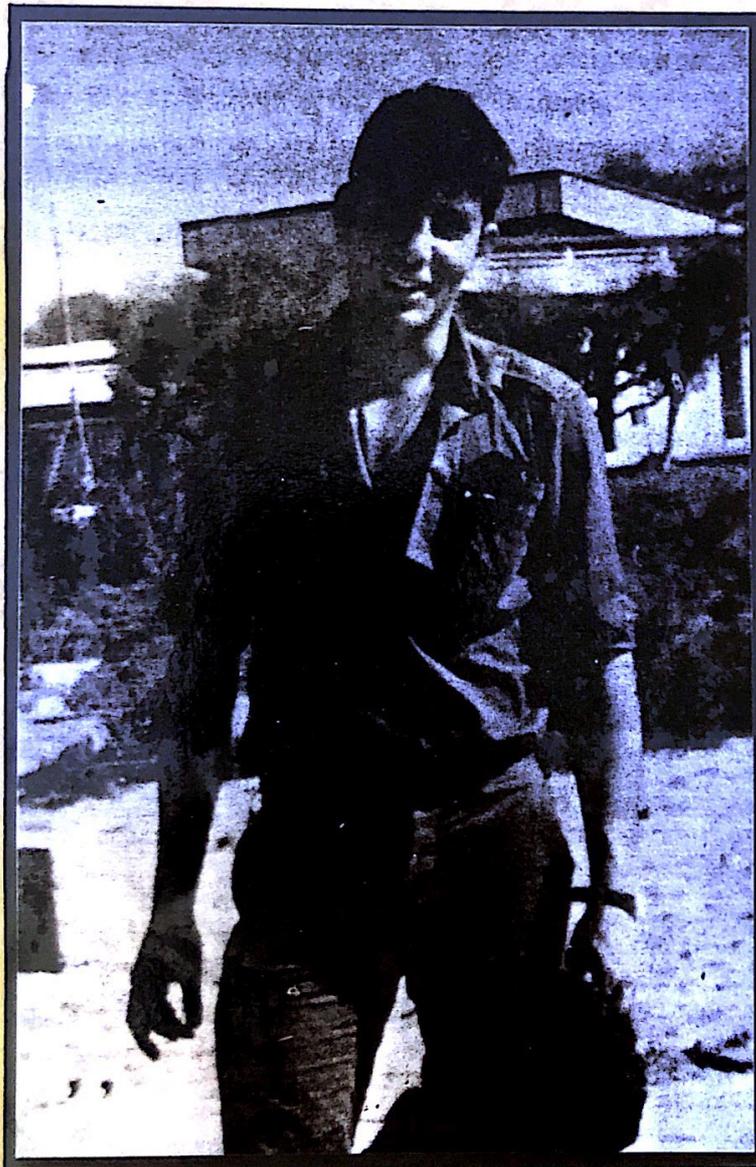
הגיעו המבדקים. הלכנו עם קפלי"דים (קובעי-פלדה) על הראש ואבא שלו בא, פונה אליו ושואל אם הוא מכיר אחד בשם אליאב גפן...

א ר נ ו ן : היינו בשלומי, היה יום ספורט לכל הבסיס. הפלוגה שלנו חתאמנה בתחרות אלונקות וסחיבת פצוע. זכינו במקום הראשון וקיבלנו פרס - אפטר בנהריה. לא ידענו בדיוק מה לעשות. פתאום בא גפן ומארגן לנו איזה וולוו זסרט בנהריה, בית עם תה. כולם חרפו בסרט - גפן וחיה'לה היו היחידים שלא נרדמו.

א י ת ן : בבנ"ח, כל בוקר בשעה 8.00 אבא שלו היה עוזב בכביש הראשי ומשמיע שני צפצופים. אליאב מבקש מהמפקד שלנו חמש דקות הפסקה - רץ מהמסדר, מביא אבוקדו, אגוזים, אנונה. זה היה מוסכם בינו ובין המפקד.

י א י ר; הוא היה גם הכי מסודר בבא"ח. לנו לקח הרבה זמן עד שהתארגנו על סדינים, אפילו בסיירת. לאליאב, מהיום השני אבא שלו אףגן מקטרת, סדינים, ציפה, רק כורסה היתה חסרה לו שם. הית זושב, תפריטור עם תמשקים שלו, הטרנזיסטור שלו (אליאב וטרנזיסטור לא זכולים ללכת לחוד), קורא במכתבים שהיה מקבל, כל יום איזה 80 עמודים...

ו א ב: אני זוכר, כשהגעתי לסיירת, רק אז נפגשתי עם אליאב. כשראיתי אותו, הוא ממש עיצבן אותי - היה נראה לי הטיפוס הכי מרובע בעולם, כזה יבש ומבוגר. כולם רוצים להישאר צעירים = הוא נראה מבוגר ורציני, ממושקף ומסופר, עושה מה שרוצים - תמיד צועק וגוער ויודע הכל. במשך הזמן ראיתי שהוא יודע לעשות חיים - "פלייבוי" קטן כזה, שממש לא דומה לדמות החיצונית שלו. היה לו חוש הומור וכל מיני דברים קטנים - ולפעמים עקשנות כזאת.

המשפחה כותבת ...

יקירי!
לא הייתי מאמינה שאחה בשקט שוכב שם.
היית שמח... כל כך עליז... מלא חיים...
בעת האחרונה, כשבאת אלי, שאלת אותי:
"סבתא - מדוע את כל כך עצובה?"
תפסח אותי כאילו הייתי בחורה צעירה והתחלתי לרקוד אתי...
חשבתי לעצמי: כמה טוב שיש לי במשפחה נכד עליז, מלא חיים,
שהצליח להנציח אותי מרגע של עצב.
חשבתי לפעמים, שאחה קל דעת. אבל מסתבר שזה היה תוצר נבי;
כפנימיתך היית רציני, בחור יוצר, כל כך יודע!
היית כל כך צעיר...
אניגני יכולה להתגבר על המחשבה - שאני חיה, ואחה, הצעיר,
אניגנו...

סבתא

כד תמיד פגינו אליך, רק פשוטביןו עליך אמרנו אליאב. היום אפשר לדבר רק עליך וחשם אליאב הספ למשחו שקשה לפטאו, שתמיד מלווה בחגק פגרוו, שקשוף רק פמוחף.

לכתוב אליך, פשאתח פבר אינך, גראה חסי טעם, מענו אירוניה מכאיבה. אבל אתח חיות פזה, שאחמח להיות מופז, לבקך מעל הבמך בערבים של המשק, לשחק תפקיד ראשי ומשוגע בחצגת ז"ב, להיראות, לחישמע ולהיחשא, כל-כך נהנית כשהתפרסם ראיון אתך ב"דף לחפיו" (על העבודה בתנועה). קראה אותו כמה פעמים באותו ליל שפף. אחרי ה-20,8, כשהופיעת תמונתך עם פתח עליך בעתון, רק חשפתיו כמח חיות נחנת, לו חיות רואה אותן בעצמך (אז קראתי את הכתבה בעצמי 10 פעמים באותו יום). להאיר עוד צד באישיותך - צירוף של המון

רגשות, אתכה ועדינות, העצורות בתוך "פרא" גדול, פרוע, יחפן, עליז ומשתולל - זה כאילו לעשות עוד משחו בשבילך, למענך רק נשאר במעורבב הזכרונות, מימי ששי אחר-הצחרים, כשהיית פורץ את דלת חדרי, תמיד בבעיטה, זורק את ח"גליל" על חרצפה, את התרמיל על אורית, מקים אותי מחמיטה, מגביר את חטרנזיסטור, נשכב על המיטה ומבקש ממני להעיר אותך עוד 10 דקות למקלחת.

הזכרונות מהטיוולים שלנו, כשהיית מקבל חופשה של כמה שעות, בגלל שבירת משקפים או כשהיית לך "מניסקוס". היינו טסים לנו אז לאורך הגבול כ"כבישי המערכת", כשהפחד היחיד שלך הוא שיעצרו אותנו ממסד הגבול וידרשו מאתנו לחזור חזרה. תמיד הסברת לי, בנסיעות אלה, כמה האמצעים נגד המחבלים משוכללים, ושהם ישוב אזרחי כבר לא יצליחו לתקוף, כי הצבא תמיד יספיק לעצור אותם (אז לא פיארת לעצמי, כמה נוראה התוצאה גם כש"רק הצבא נתקל בהם").

הזכרונות מהגן - הפיקניקים שהיינו עושים שנינו, על יד המסגריה הישנה, עם מנות קרב שאבא הביא לנו מהמילוואים.

הזכרונות מאז שהייתי בכיתה ב', פוחדת מהחושך של 7.00 בערב - תמיד היית מלווה אותי ומספר לי על הירח ששומר עלינו. אצל סבא וסבתא במגדיאל, כשתאטרקציה היתה האמבטיה. היינו משתכשים במים, מתחרים בצלילה, מדמיננים לעצמנו שיט של אניות, סירות ודייגים.

המון שיחות בחדר, עם עוגה של אמא וקפה עם 3/4 כפיות סוכר, כשהפטיפון מנגן בעצמה האפשרית (שרק לא תבוא אחת השכנות מחבניך לבקש שקט).

אף פעם לא ידעת ככעוס יותר מ-5 דקות, אבל גם לא איפסדת לכעוס עליך. כשפעם נימי עשה לך סדר בחדר, ונורא כעסת עליי, קיללת וזרקת דברים על חרצפה - ואני נורא פחדתי מהפגלשה ביניכם.

אז כשנגשנו סוב וקאלתי אותך איך זה נגמר, רק אמרת: "באמת, אני יכול לבער על אח שלי?"

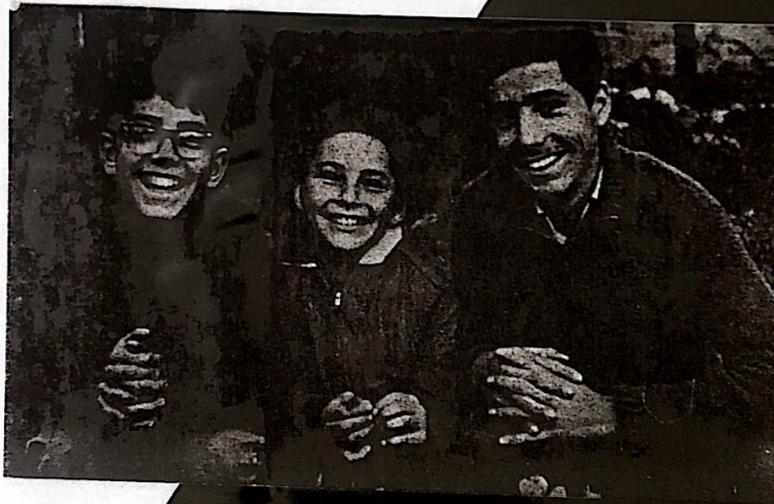
אני זוכרת תמונה "ארוחות ארבע" שהיו מוקדשות לחגיגה רחוקה לסיפורים שלך, על סיוולים, בילויים, תיאורי סרטים וחוויות מחיבה. גדלנו יחד, ועברנו יחד את כל שלבי החינוך המשותף, בשלי יש תמיד הותרון של אח גדול ממני בשנתיים ממני עליו. הגו ובעמ"ר, וקולס אותי כשבה.

אליק - אני רוצה להשוות ולשמוע ממך חוויות, ומחכה ששוב תיפרץ דלת חדרי בבקשה. ששוב נסייל, נדבר, נשתולל, נריב, בשלים...

פי אי אפשר לתאמין שזהו, שאתה אינך. דוגה עכשיו, בשכל אחד בפסקה עובר את המסכה הקשה והנורא בחייו, אנחנו זקוקים לך יותר, לכתפוד הרחבות, להזען עלזהו. לכתפים שהיית מניש תמיד כל-כך בריצון, לעזור ולתמודד במי שקשה לו.

חנה'לה

אלוֹאֵב עֲזָבוּ בֵּין סֵלֵעֵי חֲנִיחָה לִפְנֵי כִשְׁבוּעַ.

בֶּן עֲשָׂרִים הִיָּה. יֵלֶךְ.

הָאֵם גִּיבֹר הִזְמָה לֹא נָדַע, שֶׁהִרִי רַק יֶלֶד הִיָּה. בֶּן עֲשָׂרִים הִיָּה וְסָרַם הַסְפִיק לְחַבֵּן אֶת שְׂמֵעוֹתוֹ שֶׁל הַדָּבָר הַנּוֹרָא הַזֶּה. בּוֹגֵר הִיָּה בְּחִבְרוֹתוֹ וְשָׁלַם עֵס עֲצָמוֹ. הַתְּנַדְּבוֹתוֹ לִיְחִידָה הַמּוֹכַחֶת וּמִלְחָמוֹ הַעִיקֶשֶׁת לְהוֹשִׁיעַ בְּיְחִידָה לְמִדּוֹת הַפְּגִיעָה בְּרִגְלוֹ הֵיטֵה תוֹאֵמָה מְשֻׁלָּמוֹת זוֹ.

סִיפּוּרֵי סָבוּ וּסְבָחוֹ עַל גְּאוּלָּת הַעֵמֶק בְּתַחֲלִילַת הַמָּאָה; הַבְּלִקּוֹרִים הַתְּכוּפִים בְּגִדוֹת שִׁלְדִיָּה גּוֹדְלוֹ עַל-יְדֵי אֲמוֹתֵיהֶם בְּשִׁלּוֹה מִתַּחַת לְמוֹצְבֵי הַסּוּרִים; סִבִּיבְתוֹ הַקְּרוֹבָה, בְּקִיבוּץ, בְּמִוֶּשֶׁב וּבְמִשְׁפַּחָה, כָּל אֱלֹהֵי הַתּוֹר לֹו דֶרֶךְ כְּרוּרָה וּפְשׁוּטָה - לְמַלֵּא אֶת חֻבְתּוֹ. חוֹבֵה פְּשׁוּטָה וּבְרוּרָה שֶׁאִמְרָה שְׂהוּא, כָּכֵל הָאֲחֵרִים, חֵיב לְמַלֵּא אֶת שְׁלוֹ.

שָׁלוֹת רְכוּת הִיוּ לְאֵלִיָּאֵב. הוּא נִהְגָּ לְשָׁאוֹל, לְחֻשׁוֹב וּלְהַמְשִׁיךְ לְשָׁאוֹל. עִם כָּל הַשָּׁלוֹת וְהַחֵיָּוִת אֲהָבָ אֶת עָמוֹ, הִכִּיר אֶת הָאֲחֵרִים כְּלִפּוֹ וְכַךְ נִהְגָּ.

רְבִים כְּמוֹהוּ וְרוֹבֵם הַגְּדוֹל חֵיָּים אֲתָנָו וּמְשִׁיבִים לְמַלֵּא אֶת הַמוֹטֵל עֲלֵיהֶם. חֲבָרֵיו חוֹרְקִים שׁוֹנִים, מַחִיבִים כְּשֶׁנֶּזְכָּרִים בַּחִיּוֹכוֹ הַמְתַּמְּדִי וּמְשִׁיכִים בְּדֶרֶךְ שְׂבָחוֹ בְּהַ, מִי יָתֵן וַיִּחְזְרוּ כּוֹלֵם בְּשִׁלּוֹם לַחִיק מִשְׁפּוּחֵיהֶם.

שָׁלֵם אֲנִי עִם הַקְּרֹבָן הַנּוֹרָא הַזֶּה. אֵינֶנִּי מִתְחַרֵּט לְרַגַע עַל הַחִינּוּךְ שֶׁנִּתֵּן לְאֵלִיָּאֵב וְשֶׁהִדְרִיבָהוּ לְדֶרֶךְ שְׂמֵמָנָה לֹא שָׁב. זֹהִי הַמְצִיאוֹת שֶׁל עָם שֶׁהִפָּךְ אֶרֶץ מְדַבֵּר וּבִיָּצָה לְגֹן פְּרוּחַ, זֹהִי הַמְצִיאוֹת שֶׁל יֵשׁוּב שֶׁקֵּלֵט

אליאב ואנחנו

לְחַבֵּן אֶת הַמּוֹנֵי הַנִּיְצוּלִים מֵאִירוּפָּה זֵאת הַמּוֹנֵי הַנִּדְכָאִים מֵאֲרָצוֹת הָאִיִּסְלָם.

אֵלִיָּאֵב יָדַע לְאֲהוֹב, בְּכָל לְבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ. אֵךְ גַּם לְשֵׁנוֹ יָדַע אֵלִיָּאֵב - הוּא שָׁבָא אֶת אֱלֹהֵי שְׂלִדְעָתוֹ שֶׁכָּתוּב אֵת הַמּוֹטֵל יַעֲלִינוּ וְשִׁקְעוּ בְּהוֹ עֲצָמֵי. הַשְּׁבִיתוֹת הַמְרוֹבּוֹת, הַ"הַתְּנַדְּבוֹתֵינוּ" וְהַיָּסֵד צְהָרוֹת הַחֲסִירָה חַחַח סִדְרֵי הַמְּשַׁל הַסְּעִירוֹהוּ וְקוֹמְמוֹהוּ.

אֵינֶנִּי מְצַטֵּר עַל הַחִינּוּךְ שֶׁנִּתְּנוּ לְבַגְנוֹ. הַחִינּוּךְ זֶה הַבִּיָּאָד לְאֲהָבָם הַגָּב שֶׁנֶּגְאֵל מִשְׂמֵמוֹנוֹ, לְאֲהָבָת הַעֵמֶק שֶׁבִּיְצוּתֵינוּ יוֹדְעֵנוּ, לְאֲהָבַת הָאֶרֶץ וְהָעָם.

וְעִם כָּל זֵאת, בְּקִרְאֵי אֶת הַעֲתוּנוֹת, אֲנִי שׁוֹאֵל אֶת עֲצָמֵי אֵם זְכָאֵי הָעָם הַזֶּה לְקִרְבָּנָם שֶׁל יְלִדֵינוּ הַרְכִּים.

מִמֶּשׁ מַעַל תְּמוֹנָתוֹ שֶׁל אֵלִיָּאֵב שֶׁפּוֹרְסָמָה בַּעֲתוֹךְ לְאַחַר נִפְלְאוֹ הַנּוֹשֵׁא דְבָרָיו הַמְּלַחְמָתִים שֶׁל מַזְכִּיר הַסְּתַדְּרוֹת הַמַּהֲנִדְסִים, "אֲנַחְנוּ מִתְחַפְּרִים לְמִלְחַמַת הַתְּשָׁה אֲרוּכָה..."; לְאַחַר מִכֵּן נִמְסְרָה וְרִשְׁמָה שֶׁל מַפְעֵלֵי פִּתּוּחַ שֶׁהַעֲבוּדָה בָּהֶם נִפְסָקָה בְּגִלְלַת הַשְּׁבִיתָה הַזֹּאת; בְּאַדְמַת עֵסוֹן, כְּכָל עַתּוֹן בְּלִמְיָנוּ, נִמְסְרוּ יְדִיעוֹת עַל שְׁבִיתוֹת מְרוֹבּוֹת.

וְכָל זֵאת כֹּאשֶׁר הַיְּצוּר הוֹלֵךְ זֹפְתָת, כֹּאשֶׁר הַיְּצוּא מְצַטְמָם, כֹּאשֶׁר אֲנוּ עוֹמְדִים וּמִתְחַנְּנִים לְמַעַנְקִים וּמֵאֲבָדִים כָּל כּוֹשֵׁר מִיקוּחַ.

הַגִּיעַ הַזֶּמֶן שֶׁנִּפְסִיק לְדַבֵּר עַל "הֵם", הַשְּׁלִטוֹן, וְ"אֲנַחְנוּ". הָעָם - הוּא אֲנַחְנוּ. אֲנִי וְאַתָּה, אַתָּה וְהוּא, אֵלִיָּאֵב וְזִנְי, כּוֹלְנוּ.

הַגִּיעַ הַזֶּמֶן, בְּמַצְבֵנוּ, לְחַת עֲדִיפוֹת לְנִאֲמָנוֹת לְמִדִּינָה.

הִבָּה נִהְגָּ כְּבָנֵינוּ וְנַחֲזִיל לְחַבּוֹעַ מְעַצְמָנוּ. פְּשׁוּט - נִמְשִׁיךְ לְמַלֵּא אֶת חוֹבְתָנוּ. דְּבַר זֶה הוּא שִׁתְרוּם לְשִׁפּוֹד אֵיכּוֹת חַחִים, הוּא שִׁחְזַק אֶת עֲצָמֹתָנוּ.

הִבָּה וְנִהְיָה רְאוּיִים לְבָנֵינוּ.

אנחנו ובנינו

את רשימתי הקודמת "אליאב ואנחנו" כתבתי מיד לאחר נפילתו, ב-1975. כיום, בתחילת '98, אני מבין שהרגשותי אז נבעו מבריחה מאחריות, מנסיון להתעלם מהעובדה המצמררת והאכזרית שאנחנו, המבוגרים, שולחים את נערינו הדכים להרוג ולההרג במקום להתאמץ ולפתור את הבעיות האמיתיות באומץ ובכנות.

בכל טכסי הסיום הצבאיים שנוכחתי בהם הרגשתי כאילו אנחנו שבט פרימיטיבי המקדיב את בניו למולך בהגב ובהדך. התבוננתי בפניהם הקורנות של הצעירים ושאלתי עצמי מה יעלה בגורלם. קויתי, כמקובל אצלנו -שלי זה לא יקרה. וכאצל רבים - רבים - זה קרה.

ב-75 עדיין האמנתי שהמציאות רונית הדם היא גזרת גודל. לאט ובהדרגה חלחלה לתוכי ההכרה שאין זה כך, שלא עשינו די כדי לחתור לשלום ולקטוע בכך את שלשלת הדם החובקת וחונקת אותנו בהתמדה. אמצנו לעצמנו את הכוחנות והאמנו שהיא הערובה לקיומנו ואין מנוס מהמחיר הנורא, דם חברינו ובנינו, שאנחנו מתמידים לשלם. התעלמנו מהכרה שלשכנינו / אויבינו רגשות ושאיפות כשלנו ושהפתרון היחידי הוא פשרה.

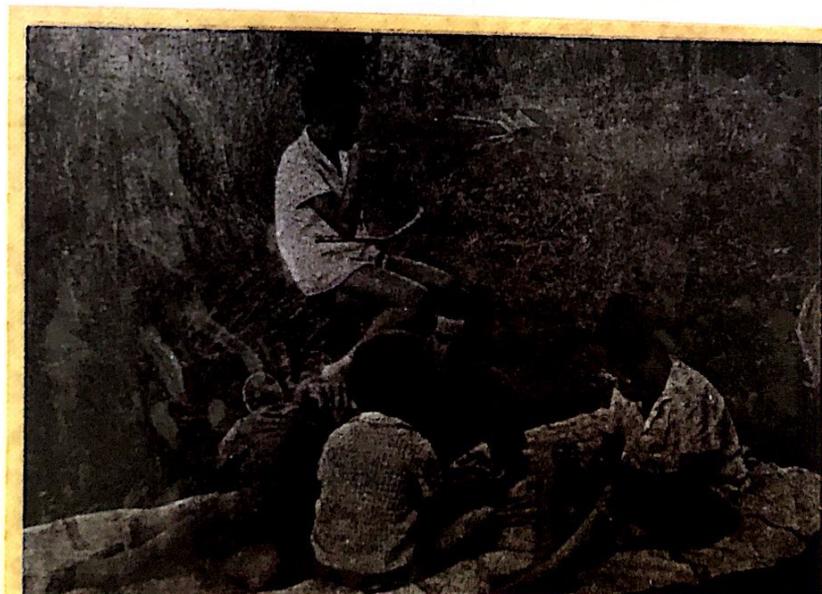
ב-67 ניתנה לנו אפשרות להגיע לפשרת אמת והחמצנו אותה. במקום לממשה פזרנו ב-שטחים: התנחלויות-דמה, מלונות-לילה. יצרנו בסכלותנו ובקנאותנו מציאות לבנונית-בוטנית המושתתת על מרכיבים לאומניים-דתיים-פאנאטיים.

וכעת מתגייסים נכדי, 23 שנים לאחר נפילת אליאב. הוריהם ואני לא חנכנו אותם כפי שאני וחברי חנכנו את בנינו.

הם יודעים שאפשר לחיות בשלום ושצריך להיות מוכנים לשלם את מחירו. לא בדם אלא בהבנה ובויתור על שטחים לא-לנו. אולי זה ישמע אכזרי אבל אליאב וחבריו היו קרבנות-שווא. אילו היו לנו אז אחריות ותבונה - היו משתעשעים כעת עם ילדיהם, נכדינו שלא נולדו.

ובתקווה שנפנים אמת כאובה זו אני מכה על חטאי-חטאנו במשך שנות דור ומקווה שנתפכת.

בני גפן

...בשעות שבאזם ורך ודיקוז ונוגס וג'קי ועוד ו'אלובים"

ומשוחרים עולה חיוך על השפתיים,

לפעמים צוחקים בטבעיות, אחזק אמיתי, מהלב, צחוק חתרפק על רסיסי האושר שחענזק לנו אליאב בחזיו. צחוק המפרק מועקות תקדמיות, משחרר לרגע, לשניה, גם פתיחות חותר ככאב אכזרי, מפורק וחסר אשליה.

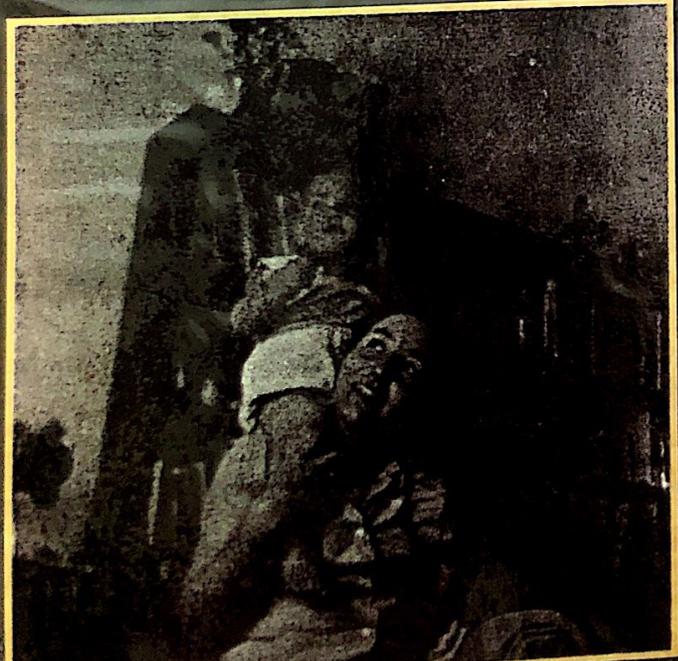
אליאב בגן הילדים, פעיל, משחק, חי עם כולם, ילד בין ילדים, כמנוחת הצהרים המטפלות מותרות לו על שינה. הוא מתיחד עם אבני הפלא. כולם ישנים והוא בונה את ארמנותיו מלאכת מחשבת. דמיונו פורח, ממריא ואליאב חובק יקום ומלואן.

הוא אהב אותן בכל לבו. כל אחת הוא זיכה בחויית אהבה ייחודית, מכל לבו, מעומק גשמתו. עם כל אחת הוא כבש חויית חיים גדולה שנותרה ונסתיימה בקשרי ידידות שאין בהם טינה ועם אופק רחב יותר ועשיר יותר, עם כל אחת מהן הוא חי בכל מאודו ועם זה תמיד נותרה עמו ורד ואיריס ואלונה ונותרה דיתי ודורית וזונת וניליל. עם הדס הוא מתרומם אל המוסיקה. בשכרון הוא שוקע בה ונושא אותה מאז בכל ישותו.

אתר כך אמרילי, אתה הוא מזנק אל העולם הגדול, אל מרחביו האנושיים והגיאוגרפיים, אל אוצרות תרבותו, אל המעוז, אל המתוחכם שבחיים. לראשונה אנו רואים אותו בוגר באהבתו, בשל בחוייתו. עם אמרילי הוא הבשיל לאהבה וסחף לתוכה גם אותנו. הוא הותיר אותה לנו, יקרה ללא גבול, קרן אור להתרפק עליה באהבה. שושי באה פתאום. בתחילה לא הכנו, עד שאתבתו הסוערת סחפה אותנו ופתחה לבנו לקראתה. ימים טרופים של טירונות, אימונים ומאבקים ושושי בכל בלהט כובש. ועוד אנו תוהים ואנו חובקים אותה בכאב.

הוא אהב אותן בכל לבו ואנו מרגישים כי בכל אחת מהן עוד נישא חלק מאליאב וזה מה שנותר לנו.

... קודם לכן, הרבה קודם לכן, צמחה בו אהבת הארץ אהבת הסבע, אהבה לחי, לצומח. טיולים אין קץ היו לו פורקן, הזדהות, חוויה פיזית ויצרית שחתמכר לה בכל מאורו, ברגליו חיחסות ובתלתליו הפרועים, בעיניו הנוצצות. עם זה שקד על חספות והעמיק ללמוד את חססת, את הנוף.

בקיץ בין י"א לי"ב הוא מתלוח אל טיול סיום של המחזור שלי באוניברסיטה. סטודנטים זרים, מורים ופרופסורים כבודים. ביום השני אליאב כובש את התבורה כולה. ברגלים יחפות הוא מתרוצץ בשבילים, מטייע, עוזר. מעל גג המשאית הוא אורז ציוד, "מארגן", מחלק הוראות.

אני מכונסת בעייפות גופנית ממאמץ חטיוול, מתכוננת בו מן הצד. פעם ראשונה אני מכירה בגאווה: אליאב איננו ילד עוד. מהמנזר עולים אל הר האלוהים. אליאב מלווה את ניבה בראש הטור. אנו משרכים רגלים כבדות. ליד אחד הכוסתנים הוא מזנק אלינו בפנים קורנות מעל חומת הבוסתן, ידיו מלאות תותים, כולו מוכתם בסגול עז כאינדיאני צעיר. עוד רגע ורגליו מטופפות על סלע הגרניט במעלה, ותלתליו שוב מתנופפים בראש הטור.

אל הפסגה מגיעים מתנשפים. אליאב כבר בראש הצוק מקרין מאשרו אל כולם, כאילו היה עם קרוביו משכבר הימים. עוד רגע צריך להתחיל בהסברים. עמירם - בקוצר נשימה - מדאיגני. מה יהיה? הוא מתאזר ופתאום אני שומעת: אליאב, קח מפת, בעוד חמש דקות אמה מסביר את הנוף. אני חרדה לתוצאות.

אליאב מתרומם מן המפה ובבטחון, מול כל הניצבים, פונה אל הנוף הנפרש לפני העיניים. סטודנטים ופרופסורים בעיניים קדועות אל נוף קדומים נורא הוד ואליאב בראש הר האלוהים. תלתליו מתנופפים ברוח המדברית, פניו זוהרות וידו נעה מפסגה לפסגה. בגאווה בלעתי את דמותו: "כוכב עליון" שלי.

- החבר'ה מן היחידה מספרים כי באותו בוקר, כשהגיעו אל השער הצפוני-מזרחי שם חניתה בעודם מתארגנים להתחלת הסריקה, ניצב אליאב לפני החבר'ה ומול הואדל הנפתח אל פברי - הספיר את הנוף. לשה לי לדמותו שם בטטלה, במדים, בהגור: פשהחבר'ה מספרים על הפוקד ההוא, עוזני רואה אותו בדמותו המרחפת במפנסים קצרים, ברגלים יחפות ובתלתלים המתנופפים ברוח:

ואחרי כך באו הדמעות והכאב, החגור השסוע החרוך והמפויח שנצאנו בין סלעי היחידה, ואנחנו פמוהו - כחגור הזה.

רק רגע...

תנו לי רגע לחשוב. תנו לי רגע להתכוון זמינה ושמאלה.
נכון, שמונה-עשרה שנה הייתי כאן ואני יודע כמה זה טוב, כמה זה יפה, וכמה אנחנו מגשימים בכל רגע שאנו חיים כאן. אמת, לא מעט זמן אני כאן, אבל עדיין לא הייתי בשום מקום אחר. גם אם כאן טוב לי או לא כל כך טוב לי - אני רוצה לראות מה עוד קיים בעולמנו הגדול, וביחוד בישראל הקטנה; מה טוב ומה רע במייל כל תשעים וששה אחוזי האוכלוסייה שלא חיה אפילו חצי שנה במקום בו גדלתי.

גודלפי טוב: ילדות יפה, גן ילדים מאושר וחינוך משוחף, שהוא טוב לכל הדעות (גם לדעתי) - מכל חינוך אחר. אבל לחיות כבוגר, כאזרח, עדיין לא הספקתי אפילו במשך ארבעה חודשים, וכבר דורשים ממני: החלט! ועכשיו! - להתלבט תוכל כל החלישי! גבוך, כל חילי אתלבט בשאלה מה הם חילי, איפה לחיותם והאם אני בהמה מתם. אמר לי חבר: בוקר בוקר אני קם לעבודה זמתלבט אם מקומי כאן או בחוץ...

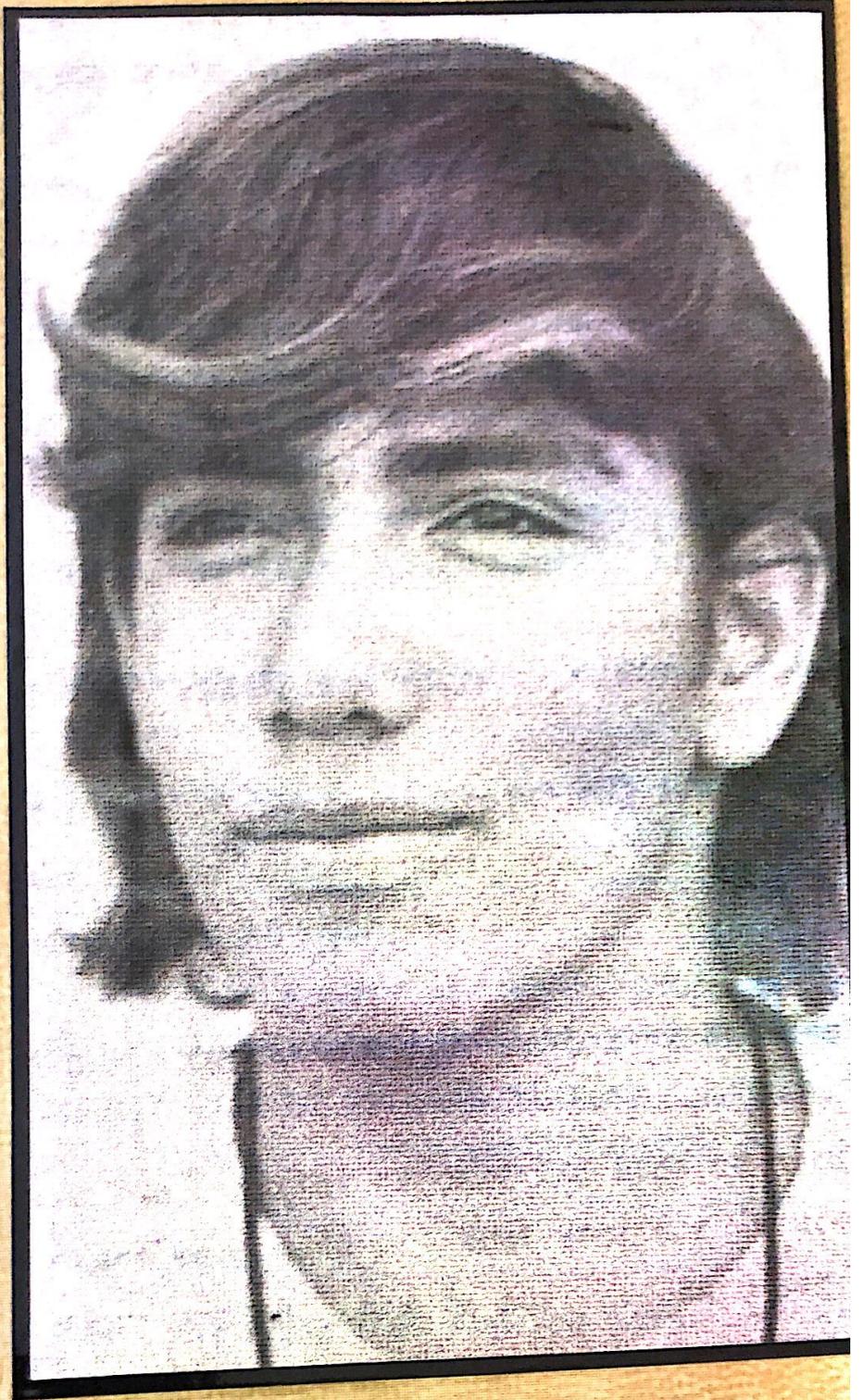
אבל אני עדיין לא הספקתי לסיים את שלש מחינות הבגרות שביקשתי לעשות (בחינות ש"בלי טפק" מעידות שאני כבד בזוגר. כשמן - כן הן). עזד לא דרכת בניעלים צבאיות ולא לבשתי כחממה אדומה, שחודה או ירוקה, וכבר אתם הוצעים שאומר לכם שאני נשאר כאן for ever, או שאני עוזב אתכם for ever? לא ולא! יחמד מדי זכרונות לפים יש לי ממקום טוב ונחמד זה שאעזבו מהר כל-כך. אבל בחצוני לאמת את ההרגשה שאמן צורת חיים זה היא חסונה מכדלן, על מעלזותיה

והסדרונותיה. חושב אני, שכמשך ארבע השנים שאחיה מחוץ למסגרת החילים בקיבוץ, אקבל מושג כלשהו על הנעשה בחוץ, אם מפגישות וביקורים אצל חברים שאכיר "בחוץ", או תוך כדי עבודה בתנועה במשך שנה אחת.

לכן אומר אני: אל תאיצו בי, כאשר אחזור מן הצבא אבקשכם לקבלני לחברות, או אומר: חילתי כאן שנים נהדרות. אך רוצה אני לנסות משתו אחר, ומקווה אני שעוד אשוב לכאן בעתיד חלא רחוק. בטוח אני, שהחלטת זו תהיה טובה יותר ובטוחה יותר לכולנו, לי ולכם. אחרי ככלות הכל - מה אתם יודעים עלי כחבר משק? כל מה שאתם יודעים הוא שאני עובד פעם בשבוע במשך 8 שעות מועילות; שאני נוסע כמשוגע על טרקטור, ואולי שמעתם גם קצת רכילות פה ושם. אבל אין אתם יודעים איך אני מתנהג כיחיד בחברה, כשותף לחיי שיתוף בקיבוץ, אם אני בחור טוב - או לא טוב. בקיצור: ארבעה חדשים לאחר סיום ביה"ס עדיין אינכם יודעים עלי כמעט ולא כלום, כדי להחליט אם אני מתאים לחיי קיבוץ, אפילו אם אני בן להורים החיים זמן רב במשק.

תשאלו: מה יודעים אנחנו עליך כשאתה חוזר מהצבא? צודקים אתם בשאלתכם זו, כי גם אז אינכם יודעים עלי אלא מעט. לכן אומר אני, שיש מקום לשינוי ולשיפור בכל הקשור לקבלת הבן לחברות במשק. דעתי הפרטית היא, שהבן, ככל אדם הרוצה להיות חבר בקיבוץ, צריך לעמוד במבחן המועמדות במשך שנה אחת. לסיכום - אני חושב שהבן החוזר מהצבא, שלם יותר ובטוח יותר בהחלטתו בקשר להישארותו במשק. ואתם, שלא ידעתם עליו הרבה בסיימו את ביה"ס, יודעים עליו קצת יותר בחזרו מן הצבא, ולו רק משיתות קצרות וקטועות אתו בערב שבת, על השביל...

אליאב

אליאב גפן

ז"ל

